

Oorsprongsbenamingen: over Franse wijn, cognac & whisk(e)y

In Frankrijk bestaat sinds 1935 een wet op beschermde oorsprongsbenamingen voor wijn en gedestilleerde dranken: 'Appellation d'Origine Contrôlée' (AOC) (zie de boxen hieronder over kwaliteitsklassen van Franse wijnen en cognac). Concreet betekent dit dat cognac alleen als cognac verkocht mag worden indien het afkomstig is uit bepaalde gebieden in het gelijknamige district in Frankrijk. Andere AOC's zijn bijvoorbeeld Médoc en Chablis. In 1993 werd in de Europese Unie een regeling geïntroduceerd voor streekgebonden landbouwproducten en levensmiddelen. Dit houdt in dat bepaalde geografische namen alleen gebruikt mogen worden voor producten die daadwerkelijk uit die regio komen. In Nederland is deze regeling in 1994 van kracht geworden.

Box: Kwaliteitsklassen Franse wijnen

Franse wijnen zijn in te delen in vier, oplopende kwaliteitsklassen:

1. Vin de table ('tafelwijn'): wijn van een goede kwaliteit voor een redelijke prijs.
2. Vin de pays: ('landwijn'): wijn van een betere kwaliteit, voornamelijk afkomstig uit Zuid-Frankrijk.
3. Vin Délimité de Qualité Supérieure (V.D.Q.S.): kwalitatief goede wijnen afkomstig uit begrensde wijngebieden uit voornamelijk Midden-Frankrijk en de Provence.
4. Appellation d'Origine Contrôlée (A.O.C.) (letterlijk: wijn 'van een gecontroleerde herkomst'): kwalitatief zeer goede wijnen, afkomstig uit geografisch afgebakende gebieden waarvoor het Institut National een aantal zaken heeft voorgeschreven (zoals de maximale opbrengst per hectare). Uit de volgende gebieden komen A.O.C.-wijnen: Bordeaux (zoals Médoc), Bourgogne (zoals Beaujolais en Chablis), Elzas (zoals Riesling en Pinot Blanc), Loire (zoals Muscadet), Rhône-dal (zoals Côtes du Rhône), Provence en Languedoc-Roussillon.

Box: Kwaliteitslabels cognac

Cognac is een bepaald type brandewijn. Alleen brandewijn afkomstig uit zes Franse, in een dekreet uit 1906 genoemde gebieden, mag worden aangeduid met de naam cognac. Brandewijn uit Engeland heet 'brandy' en Nederlandse 'cognac' heet daarom vieux. Cognac kent vier kwaliteitslabels; in volgorde van oplopende kwaliteit zijn dit: VS ('very special'), VSOP ('very superior old pale'), VVSOP ('very, very superior old pale') en XO ('extra old').

Er zijn drie soorten oorsprongsbenamingen te onderscheiden, waarvan er twee betrekking hebben op geografische namen:

1. Beschermd OorsprongsBenamingen (BOB): voor producten waarvan de grondstoffen uit een bepaalde regio komen waar ook de productie plaatsvindt (bijvoorbeeld: Brie de Meaux, Roquefort en Gorgonzola).
2. Beschermd Geografische Aanduidingen (BGA): voor producten die in een bepaalde regio zijn geproduceerd en waarbij de grondstoffen van elders komen (bijvoorbeeld: Lübecker Marzipan, Müncher Bier en Jambon d'Ardenne).
3. Gegarandeerde Traditionele Specialiteiten (GTS): voor traditionele producten die zijn geproduceerd op basis van traditionele grondstoffen, of die een traditionele samenstelling of productiewijze hebben; hier is er gewoonlijk geen relatie met een bepaalde regio (bijvoorbeeld: Kriekenlambiek, Mozzarella en Leche certificada de granja).

Box: Whisky smaakt anders dan whiskey

Het woord whisky is afkomstig uit het Gaelisch: 'uisce-abeathadh' (levenswater). Whisky bevat gewoonlijk tussen de 40 en 43 procent alcohol. Deze drank kennen we onder verschillende namen, afhankelijk van de gebruikte grondstoffen en de samenstelling, en het land van herkomst. Op basis van de gebruikte grondstoffen en de samenstelling zijn drie soorten te onderscheiden:

1. Malt whisky: gestookt van gerstemout. Single Malt whisky is afkomstig van één destilleerderij.
2. Grain whisky: gestookt van maïs, ongemoute gerst of rogge (wordt alleen gebruikt voor het samenstellen van blended whisky's).
3. Blended whisky: samengesteld uit verschillende whiskysoorten.

Daarnaast zijn whisky's in te delen naar land of streek van herkomst:

- Scotch: afkomstig uit Schotland (twee keer gedestilleerd);
- Whiskey: afkomstig uit Ierland of Amerika (drie keer gedestilleerd);
- Bourbon: afkomstig uit Amerika (op basis van minimaal 51 procent maïs);
- Rye whisky: afkomstig uit Canada (op basis van rogge);
- Rye whiskey: afkomstig uit Amerika (op basis van minimaal 51 procent rogge).

Nederlandse aanvragen voor oorsprongsbenamingen moeten ingediend worden bij het Hoofdproductschap voor Akkerbouwproducten in Den Haag, die na een eerste toetsing de aanvraag doorstuurt naar de Europese Commissie in Brussel. In Nederland zijn bij de inwerkingtreding van het reglement voor streekgebonden producten drie BOB's erkend: Noord-Hollandse Gouda (kaas),

Noord-Hollandse Edammer (kaas) en De Opperdoezer Ronde (aardappelen). Niet iedere streeknaam kan als BOB of als BGA worden erkend. Namen die zijn ingeburgerd als soortnaam worden bijvoorbeeld van bescherming uitgesloten (denk aan deventerkoek, filet américain, hamburger, Irish coffee, Surinaams broodje en wienerschnitzel). In 1996 werd de naam Feta door de Europese Gemeenschap als BOB geregistreerd voor in Griekenland bereide kaas. In 1999 werd de Griekse aanvraag voor Feta door het Europese Hof van Justitie nietig verklaard, omdat feta een soortnaam zou zijn geworden (sinds 1963 wordt feta al op grote schaal in Denemarken geproduceerd).

Bron

Riezebos, J., Riezebos, R., (2004), Verzamelde Merken (de betekenis van 3166 namen van producten en bedrijven verklaard) (met bijdragen van Ton den Boon). Sdu Uitgevers, Den Haag. *

* : Aanwezig in de EURIB-bibliotheek.